

Anteckningar från besök på Bååtska palatset 23e september 2026 – Vattenfalls veteraner

Adress: Blasieholmsgatan 6, Blasieholmen, Stockholm.

Ursprung: Uppfört 1662–1669.

Arkitekt: Nicodemus Tessin d.ä.

Byggnadsstil: Holländsk-svensk barock.

Nuvarande status: Svenska Frimurare Ordens stamhus sedan 1874 samt skyddat byggnadsminne.

Bååtska palatset på Blasieholmsgatan 6 är ett av Stockholms bäst bevarade och mest storslagna privatpalats från stormaktstiden.
Dessvärre fick vi inte ta några egna bilder eftersom fotografering inte är tillåtet. Alla deltagare fick däremot en väldigt fin broschyr med bilder.

Historik: Från stormaktstid till förfall

1600-talet: Byggnation för en riksskattmästare

Tomten på det som då kallades Käpplingeholmen (senare Blasieholmen) skänktes år 1650 av drottning Christina till riksskattmästaren Seved Bååt. På samma tomt uppfördes regalskeppet Vasa. År 1662 inleddes uppförandet av det magnifika palatset under ledning av tidens formgivare Nicodemus Tessin d.ä. Seved Bååt avled dock 1669, samma år som huvudbyggnaden stod färdig. Interiört utrustades den äldre delen med exklusiva stucktak utförda av den italienske konstnären Carlo Carove.

1700- och 1800-talet: Diplomati och hyreskaserner

Under 1700-talet avtog uppförandet av privata aristokratpalats i huvudstaden, och Bååtska palatset styckades upp i mindre enheter för skilda hyresgäster. Under perioden fram till den franska revolutionen 1789 inhyste fastigheten den franska ambassaden. På 1800-talet sjönk statusen avsevärt och den forntida stormaktstoltheten fungerade som vanlig hyreskaserner för flera familjer.

1874: Frimurarna tar över

År 1874 köptes palatset av Svenska Frimurare Orden. Byggnaden genomgick därefter en omfattande men varsam om- och tillbyggnad under ledning av arkitekterna Johan Erik Söderlund och Fredrik Wilhelm Scholander. Man uppförde nya östra längor mot Nybroviken, där bland annat den storslagna *Riddarsalen* skapades i gotisk katedralstil av Emil Viktor Langlet. Det nyrenoverade stamhuset

invigdes högtidligt i januari 1877 av kung Oscar II. Fram till och med kung Gustav den VI Adolf har kungar varit stamfäder för Frimurarna.

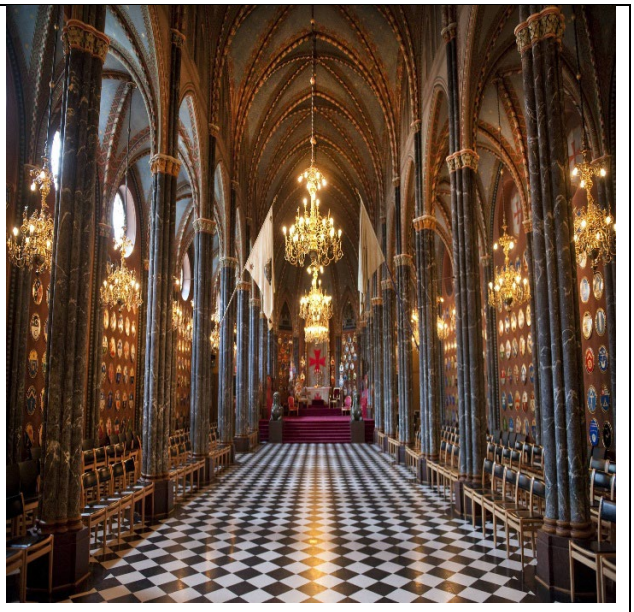

Huvudkontor och logeverksamhet

Idag fungerar Bååtska palatset primärt som Svenska Frimurare Ordens nationella stamhus och utgör centralt säte för Stockholms frimurarloger. Huset är fyllt av historiska samlingar, ett omfattande ordensarkiv, värdefull konst och klassiska 1700-talsmöbler.

I biblioteket finns ett stort antal historiska originalverk av olika slag. Bland annat finns Hertig Karls (sedemera Karl XIII) teckningar från sent 1700-tal, med symboler från esoteriska (hemlig, förbehållen de invigda eller svårtillgänglig för utomstående) och mystiska tankevärldar med kopplingar till rituella, frimureriska instruktioner och alkemiska diagram. För ett otränat öga verkar Hertig Karls symbolspråk till viss del påminna om Hilma av Klints (1862–1944). Även om det finns ett sammanträffande att bägge växte upp på Karlbergs slott finns ingen annan koppling.

Byggnadsminne och visningar

Byggnaden förklarades som statligt byggnadsminne i september 2003 och är därmed fredad för framtiden.

Svenska Frimurare Orden (SFMO) är Sveriges äldsta ännu verksamma ordenssällskap, grundat i Stockholm år 1735. Det är ett slutet, självständigt sällskap för män som vilar på kristen grund och har som övergripande syfte att verka för mänsklighetens förbättring samt medlemmarnas personliga och moraliska utveckling. Här är en översikt över vad orden är, hur den fungerar och vad dess verksamhet går ut på:

1. Syfte och grundfilosofi

Frimureriets mål är att hjälpa individen att utveckla en god karaktär, visa medmänsklighet och bidra till ett bättre samhälle. Orden sammanfattar sina

kärnvärden i att främja **ödmjukhet, tolerans och barmhärtighet**. Verksamheten är helt opolitisk och medlemmarna uppmanas att respektera lagar och myndigheter.

2. Det unika "Svenska systemet"

Svenska Frimurare Orden skiljer sig från mycket av det internationella frimureriet genom att arbeta efter **det Svenska systemet**. Detta system skapades i mitten av 1700-talet (till stor del av hertig Karl, sedermera Karl XIII) och utmärker sig genom följande:

- **Kristet fundament:** Till skillnad från exempelvis engelskt eller franskt frimureri, där det räcker att tro på ett högre väsen, kräver det svenska systemet att medlemmarna har en kristen bekännelse.
- **Tio grader:** Systemet är en sammanhållen trappa bestående av 10 grader (plus en elfte administrativ grad). Medlemmarna vandrar gradvis genom systemet under många år, där varje grad innebär nya pedagogiska och filosofiska insikter.
- **Geografisk spridning:** Systemet används, förutom i Sverige, även i Finland, Norge, Danmark och Island.

3. Verksamhet och rituellt arbete

Ordens loger samlas regelbundet i sina logelokaler (där Bååtska palatset i Stockholm är stamhuset). Under sammankomsterna genomförs ritualer, ceremonier och föredrag kopplade till den aktuella graden.

- **Symbolik:** Man använder verktyg från det gamla medeltida stenhuggaryrket (såsom vinkelhake, passare och lod) som symboler för hur människan kan "hugga och forma" sin egen karaktär.
- **"Hemligheterna":** Ritualerna och igenkänningstecknen hålls hemliga för utomstående. Syftet är inte att dölja en politisk agenda, utan att ceremonierna ska upplevas som en personlig och överraskande pedagogisk upplevelse när en medlem väl stiger i graderna. Ordens lagar och medlemsmatriklar är däremot helt offentliga.

Verksamheten finansieras med medlemsavgifter, donationer och orden äger ett antal fastigheter på Blasieholmen.

4. Välgörenhet (Barmhärtighetsverksamhet)

En central del av frimureriet är att omsätta sina ideal i praktisk handling. Svenska Frimurare Orden bedriver en omfattande välgörenhetsverksamhet. Varje år delar orden och dess anknutna stiftelser ut miljontals kronor till:

- Medicinsk forskning (särskilt inom barnsjukdomar och åldrandets sjukdomar).
- Kulturella ändamål och stipendier till unga talanger.
- Direkt social hjälp till behövande och utsatta i samhället.

5. Medlemskap

För att bli medlem i orden krävs att man är en man, minst 21 år gammal, har en kristen bekännelse och har ett gott anseende i samhället. Dessutom krävs det att två befintliga medlemmar (faddrar) föreslår och går i god för personen. Idag har orden runt 14 000 medlemmar i Sverige och Finland.